

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 170/2011-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika, o sťažnosti Ž., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. M. V., A., B., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. októbra 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžhpu/2/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo na súdnu a inú právnu ochranu Ž., a. s., podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky z 26. októbra 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžhpu/2/2008 porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. októbra 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžhpu/2/2008 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby o nej znovu konal a rozhodol.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 170/2011 z 19. apríla 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť Ž., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 26. októbra 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžhpu/2/2008.

K podanej sťažnosti sa vyjadril najvyšší súd v podaní sp. zn. KP 4/2011 z 18. mája 2011, ktoré doručil ústavnému súdu 25. mája 2011, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«Krajský súd v Bratislave rozsudkom 1 S 27/2007-227 zo dňa 6. 12. 2007 zmenil napadnuté rozhodnutie Rady Protimonopolného úradu Slovenskej republiky č. 2006/DZ/R/2/144 zo dňa 22. decembra 2006 v časti výroku o výške sankcie tak, že žalobcovi uložil pokutu 9.000.000,- Sk.

Odvolaací súd v medziach dôvodov podaného odvolania preskúmal uvedený rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, vrátane rozhodnutí vydaných v predchádzajúcom konaní pred dotknutými správnymi orgánmi.

Na pojednávaní dňa 26. októbra 2010 bol v prítomnosti účastníkov a zástupcov EK vyhlásený rozsudok, ktorým súd zmenil napadnutý rozsudok Krajského súdu tak, že žalobu zamietol. Je pravdou, že v tomto rozsudku súd omylom uviedol chybné označenie napadnutého rozsudku Krajského súdu v Bratislave namiesto správneho označenia I S 27/2007 zo 6. decembra 2007.

Uvedenú zrejmu nesprávnosť, ku ktorej došlo preklopením nesprávnych údajov z počítačovej databázy do zápisnice o pojednávaní a zápisnice o hlasovaní z 26. októbra 2010, súd zistil pri príprave rozhodnutia na expedovanie a vzhľadom na to, že v tomto štádiu konania zástupca žalobcu žiadal (podaním doručeným súdu dňa 29. októbra 2010) dodatočne odstrániť iné ním označené chyby v zápisnici z pojednávania, pre posúdenie ktorých sa vyžadovala konfrontácia prednesov účastníkov, súd rozhodol o vznesených námietkach a zároveň vykonal opravu zrejmej chyby v písaní v nesprávnom označení napadnutého rozhodnutia v súlade s ust. § 40 ods. 3 OSP v záujme dodržania princípu spravodlivého procesu za prítomnosti účastníkov konania a zástupcu EK dňa 15. decembra 2010 transparentným a čo najmenej zaťažujúcim spôsobom, tak, aby neboli dotknuté ich práva, o čom spísal v ich prítomnosti zápisnicu. V zmysle jej obsahu bola potom (v neprítomnosti účastníkov) vykonaná oprava nesprávneho údajaja uvedením jeho správnej podoby aj v zápisnici ohlasovaní z 26. októbra 2010, o čom sa v nej vykonal záznam a následne na to bol účastníkom a zástupcovi EK v záujme hospodárnosti konania v zmysle § 158 ods. 3 OSP krátkou cestou spolu so zápisnicou o oprave chyby doručená aj písomná verzia rozsudku o odvolaní so správnym údajom v označení napadnutého rozsudku zmysle vykonanej opravy.

Uvedený postup súdu v štádiu, keď rozsudok v definitívne správnej verzii nebol vyhotovený a teda nebol v dispozícii účastníkov konania a tak spôsobilý vyvolávať nezamýšľané účinky považoval Najvyšší súd... za najvhodnejší na odstránení zisteného pochybenia v písaní, neodporujúci zákonu a v jeho konečnom dôsledku smerujúci k rovnakému efektu, aké naznačil sťažovateľ vo svojej sťažnosti z 8. 2. 2011 (str. 5 piaty odsek v kurzíve) odkazom na názor autorov komentára k Občianskemu súdnemu poriadku

(EUROUNION, jún 2010), v zmysle ktorého sa taktiež predpokladá oprava chybného výroku rozhodnutia, ktorá sa uvedie v jeho konečnom písomnom vyhotovení a zdôvodnenie tohto postupu.

V tejto súvislosti považuje NS SR za potrebné zdôrazniť, že samotní účastníci (ako vyplýva z ich podaní resp. vyjadrení pre súdom dňa 15. decembra 2010) nemali pochybnosti o totožnosti odvolaním napadnutej a v odvolacom konaní preskúmvanej a rozhodnutej veci a preto sťažovateľkou vyslovované pochybnosti o určitosti a zrozumiteľnosti doručeného rozhodnutia až potom, čo súd sám zistil a zrozumiteľným a transparentným spôsobom odstránil zrejmú chybu v písaní a účastníkom doručil formálne bezchybné rozhodnutie, nemožno považovať za presvedčivé a dôvodné.

Čo sa týka sťažnosti v časti vytykajúcej rozhodnutiu poskytnutie tvrdenej odlišnej ochrany než v inom označenom konaní (8 Sžhpu 1/2008 zo 14. augusta 2008) súd poukazuje na to, že aj v tomto konaní (ako vyplýva z odôvodnenia citovaného rozsudku) odvolací súd „sa stotožnil so záverom krajského súdu, že zo strany právneho predchodcu žalobcu Ž., a. s. došlo k protiprávnemu konaniu, a že za jeho protisúťažné správanie prešla zodpovednosť na žalobcu“ (str. 3 ods. 5) pričom sa však zároveň stotožnil s dôvodnosťou námietok voči výške uloženej pokuty, s nedostatočným odôvodnením rozhodnutia žalovaného, z ktorého nevyplýva z akého obratu a za aké účtovné obdobie Rada žalovaného vychádzala ako aj s nutnosťou využitia moderačného práva súdu, avšak zo stručného odôvodnenia týchto záverov v predmetnom rozhodnutí nemožno ustáliť ich totožnosť s okolnosťami zistenými v konaní, ktoré je predmetom tejto sťažnosti.

V predmetnom konaní odvolací súd zaujal stanovisko k aplikácii „testu ekonomickej kontinuity a svoj záver o jeho správnosti podoprel aj poukazom na v rozhodnutí citovanú relevantnú komunitárnu judikatúru (str. 15, 16). Súd sa zaoberal aj náležitosťami napadnutého rozhodnutia správneho orgánu v súvislosti s uloženou pokutou a splnením kritérií rozhodujúcich pre ustálenie jej výšky v zmysle § 38 ods. 4 zákona o ochrane hospodárskej súťaže vychádzajúceho z kritérií uvedených v čl. 23 ods. 2 a 3 Nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 a zaujal aj stanovisko k pochybnostiam súdu prvého stupňa o dostatočnosti rozsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia resp. tvrdenej absencii podstatnej náležitosti (obratu žalobcu) a zdôvodnil, prečo ich považoval za nedôvodné a

nepresvedčivé (str. 18, 19 a 21 ods. 2), preto nemožno hovoriť o arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu.

Odvolací súd vo svojom rozhodnutí poukázal na to, že žalobca v žalobe nevytýkal správne orgánu nesprávnosť metodiky výpočtu sankcie, nezohľadnenie stanovených kritérií pre ustálenie výšky sankcie alebo prekročenie Nariadením (ako aj zákonom č. 136/2001 Z. z.) stanoveného maximálneho limitu 10 % (celkového obratu v predchádzajúcom obchodnom roku), t. j. porušenie zákona, ale neprimeranosť a likvidačný charakter pokuty, k čomu súd vo svojej argumentácii na str. 21 a 22 poukázal na relevantnú judikatúru ESD a v tejto súvislosti najmä na rozhodnutie vo veci Dansk Rorindustri A/S a spol. v. Komisia Európskych spoločenstiev, C-189/02 P z 28.6.2005.

Napokon z rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva aj zdôvodnenie prečo odvolací súd neprihliadol na dodatočne uplatnenú námietku smerujúcu k spochybneniu metódy výpočtu výšky sankcie žalovaným z dôvodu nerešpektovania metodiky vyplývajúcej z Usmernenia Európskej komisie k metóde stanovenia pokút uložených podľa čl. 23 ods. 2 písm. a/ Nariadenie Rady (ES) č. 1/2003 publikovaného v Úradnom vestníku EÚ 1. 9.2006, k čomu súd zaujal stanovisko na str. 20 ods. 4 a 21 ods. 2 poukazom na to, že podľa názoru súdu ide o interný akt Európskej komisie nemajúci pre národné orgány hospodárskej súťaže záväzný, ale len inšpiratívny charakter, čo sa premietlo do prijatia národného Metodického pokynu o postupe pri určovaní pokút v prípadoch zneužívania dominantného postavenia a dohôd obmedzujúcich súťaž (publikovaného 1. 2. 2008) a napríklad aj Zásad postupu Úradu pri stanovovaní výšky pokút vydaných Úradom pre ochranu hospodárskej súťaže (Českej republiky - viď Zákon o ochrane hospodárske súťaže, Komentár, C. H. Beck 2006, str. 385), pričom samotné Nariadenie č. 1/2003 (bod 8) predpokladá pre hospodársku súťaž prijatie a uplatňovanie vlastných (prípadne) prísnejších vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré zakazujú alebo sankcionujú jednostranné konanie podnikov a v čl. 5 priznáva orgánom hospodárskej súťaže členských štátov právomoc okrem iného ukladať pokuty, pravidelné penále alebo iné sankcie podľa vnútroštátneho práva.

Z uvedených dôvodov podľa názoru Najvyššieho súdu... uvedený postup bol v súlade so zákonom, v konaní nedošlo k namietanému porušeniu ústavných práv sťažovateľky a preto navrhujeme sťažnosti nevyhovieť».

K vyjadreniu najvyššieho súdu právny zástupca sťažovateľky doručil ústavnému súdu 9. júna 2001 vyjadrenie, v ktorom okrem iného uviedol:

«Sťažovateľka obdržala vyjadrenie Najvyššieho súdu k sťažnosti. S argumentáciou uvedenou vo vyjadrení sa nestotožňuje. Najvyšší súd síce priznáva chybný a zmätočný postup pri vyhlásení rozsudku, sporné otázky však zostali nezodpovedané. Z tohto vyjadrenia nie je zrejmé ani len to, či rozsudok bol vyhlásený 26. októbra 2010 alebo 15. decembra 2010. Takýto stav je neudržateľný.

Okrem toho Najvyšším súdom opísaný postup nezodpovedá skutočnosti. Nie je pravdou, že účastníkom konania bol krátkou cestou doručený rozsudok až potom, ako bola „uvedená do správnej podoby zápisnica ohlasovaní z 26. októbra 2010“. Písomné vyhotovenie rozsudku obdržali účastníci v závere zasadnutia dňa 15. decembra 2010. V zápisnici z tohto zasadnutia zo dňa 15. decembra sa pritom konštatuje, že ešte sa len bude vykonávať oprava v zápisnici o hlasovaní. To znamená, že účastníci konania už disponovali písomným vyhotovením rozsudku, keď súd prepisoval zápisnicu o hlasovaní senátu. Počas zasadnutia sa pritom nekonala žiadna prestávka, počas ktorej mohol senát text zápisnice o hlasovaní upraviť.

Najvyšší súd poukazuje nato, že účastníci nemali pochybnosti o totožnosti odvolaním napadnutej a rozhodnutej veci a preto pochybnosti sťažovateľky nemožno považovať za presvedčivé a dôvodné, ďalej uvádza že postupoval zrozumiteľne a transparentne.

Na základe čoho dospel súd k uvedenému názoru, nie je zrejmé. Sťažovateľka nežiadala ohľadne chybného vyhlásenia rozsudku opravu „zrejmej nesprávnosti v písaní“, pretože vyhlásenie nesprávneho rozsudku nieje „zrejmovou nesprávnosťou v písaní“, jedná sa o zásadné pochybenie zakladajúce zmätočnosť konania. Okrem toho vyhlásenie rozsudku musí byť v súlade so zákonom vždy, subjektívne vnímanie účastníkov je nepodstatné. Podľa názoru Najvyššieho súdu súd opravil pochybenia čo najmenej zatažujúcim spôsobom a transparentne. Sťažovateľka sa domnieva, že takéto pochybenia sa vôbec nemali stať.

Rozpor rozhodnutia Najvyššieho súdu s predchádzajúcim rozhodnutím Najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžhpu 1/2008 zo dňa 14. augusta 2008 súd v vysvetľuje v podstate tým, že vec posúdil inak a na rozdiel od predchádzajúceho prípadu považoval argumentáciu žalovaného za správnu a naopak pochybnosti súdu prvého stupňa za nedôvodné a nepresvedčivé. Najvyšší súd tak odôvodňuje odlišnosť od predchádzajúceho rozhodnutia

Najvyššieho súdu iba svojim vlastným iným názorom. Súd vôbec nevzal do úvahy dôležitú zásadu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorá má dôležitý význam v rozhodovacej praxi súdov a ktorá káže postupovať v obdobných prípadoch rovnako. S touto zásadou výslovne počíta § 250ja O. s. p., ktorý dokonca predpokladá, že v obdobnej veci postačuje namiesto odôvodnenia už iba odkaz na odôvodnenie predchádzajúceho rozhodnutia vydaného v obdobnej veci. V písomnom vyhotovení rozhodnutia Najvyššieho súdu nie je ani zmienka o predchádzajúcom rozhodnutí Najvyššieho súdu či o potrebe odchýlenia sa od tohto predchádzajúceho rozhodnutia.

Najvyšší súd uvádza, že sťažovateľka v žalobe nevytýkala nesprávnosť metodiky sankcie. Sťažovateľka však namietala nesprávne vymedzenie relevantného trhu žalovaným, čo je dôležitým kritériom pre správny výpočet pokuty. Nie je pravdou, že dôvodom žaloby bol iba likvidačný charakter pokuty.

Ďalej Najvyšší súd poukazuje nato, že neaplikoval Usmernenia Európskej komisie, pretože tieto nemajú záväzný, ale len inšpiratívny charakter. Aplikácia Usmernení by vyvolala pre účastníka konania priaznivejší výsledok v podobe výrazne nižšej pokuty. Otázkou je, prečo sa týmito Usmerneniami súd „neinšpiroval“, keď tak urobiť mohol. Najvyšší súd vôbec neberie do úvahy, že oblasťou správneho trestania vedie ako červená niť povinnosť štátnych orgánov voliť pre účastníka konania čo najšetrnejšie a z dvoch možných priaznivejšie riešenie. Dokonca Najvyšší súd ani nemusel Usmernenia aplikovať, bolo úplne postačujúce aby vykladal pojem relevantný obrat v § 10 ods. 3 zák. č. 136/2001 Z. z. rovnako ako Európska komisia v Usmerneniach.

Sťažovateľka nikdy netvrdila, že Usmernenia Európskej komisie majú prednosť pred vnútroštátnymi predpismi. Sťažovateľka sa domáhala aplikácie Usmernení v tom zmysle, že súd mal vykladať pojem relevantný obrat zhodne ako Európska komisia v čl. 5 Usmernení. A to preto, lebo takýto výklad by viedol k pokute vo výrazne nižšej výške. Navyiac, takýto výklad je aj správny. Tento výklad totiž nakoniec prevzal samotný Protimonopolný úrad, ale až 2. 1. 2008 vydaním svojho interného metodického pokynu. Takže v čase vydania rozhodnutia o pokute (22.12. 2006) tento výklad § 10 zákona 136/2001 Z. z. ešte nepoužíval. Sám však následne, 2.1. 2008 uznal že práve tento výklad relevantného obratu je správny. T. j. taký výklad, ktorý za relevantný obrat považuje nie celkový obrat podnikateľa, ale iba obrat z tovarov a služieb ktorých sa porušenie zákona týka.

Pre sťažovateľku je nepochopiteľné, že Najvyšší súd v rozhodnutí opakovane poukazuje na európske právo, avšak práve čl. 5 Usmernení Európskej komisie odmietne s tým, že tieto majú len inšpiratívny charakter. Sťažovateľka sa domnieva, že Najvyšší súd aplikuje európske právo iba vtedy, pokiaľ je to v prospech žalovaného.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustil od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a ústavný súd dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd konštatuje, že ako nezávislému súdnemu orgánu ochrany ústavnosti mu prislúcha kontrola dodržiavania ústavných princípov a ich správnej aplikácie v postupe a rozhodnutiach orgánov verejnej moci (v danom prípade všeobecného súdu). V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že nezasahuje do postupov a rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré spĺňajú atribúty zákonnosti a ústavnosti. Avšak v prípade, ak ústavný súd zistí, že skutkové a právne závery všeobecného súdu neobstoja v konfrontácii s ústavou, medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, má dôvod doň zasahovať.

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov, ako aj právnických osôb. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a

slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranné, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takéhoto postupu orgánu verejnej moci. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, obdobne aj II. ÚS 9/00).

Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní v napadnutej veci aj najvyšší súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

Predmetom sťažnosti sťažovateľky je namietané porušenie jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 144 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie rozsudkom najvyššieho súdu, ktorým tento súd zmenil rozsudok Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 S 27/2007 zo 6. decembra 2007, preskúmavajúci rozhodnutia Protimonopolného úradu Slovenskej republiky, resp. Rady Protimonopolného úradu Slovenskej republiky (ďalej len „Protimonopolný úrad“) o uložení pokuty vo výške 75 miliónov slovenských korún.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd zistil, že krajský súd zmenil rozhodnutie Protimonopolného úradu a uložil sťažovateľke pokutu 9 miliónov slovenských korún. Stotožnil sa s rozhodnutím Protimonopolného úradu v tom smere, že sťažovateľka zneužila svoje dominantné postavenie na trhu, pretože „*v dôsledku konania sťažovateľky výrobcu cementu H., a. s. ukončil zabezpečovanie prepravy cementu na trati R. – D. cez obchodnú spoločnosť L. a na prepravu uzatvoril zmluvu priamo so sťažovateľkou, ktorá je najväčším... nákladným prepravcom na území SR*“, ale na druhej strane, krajský súd považoval pokutu za neprimerane vysokú a Protimonopolnému úradu vytkol jej nedostatočné odôvodnenie, pričom rozhodnutie neobsahuje ani presnú sumu obratu, z ktorej vychádzal pri jej ukladaní. Krajský súd tiež uviedol, že skutkové okolnosti identifikované v odôvodnení rozhodnutia neodôvodňujú takúto vysokú sankciu a takisto poukázal aj na to, že nebola zohľadnená zlá ekonomická situácia sťažovateľky.

Protimonopolný úrad sa proti rozhodnutiu krajského súdu odvolal, pričom najvyšší súd 26. októbra 2010 na pojednávaní vyhlásil rozsudok tohto znenia:

„Najvyšší súd... napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 S 218/06-42 zo dňa 24. októbra 2007 zmeňuje tak, že žalobu zamieta.

Takto je to uvedené aj v zápisnici z pojednávania, ako aj v zápisnici o porade a hlasovaní senátu... zo dňa 26. októbra 2010

Problémom je, že rozsudok súdu prvého stupňa má spisovú značku 1 S 27/2007 a bol vydaný 6. decembra 2007, to znamená že Najvyšší súd zmenil rozsudok v inej než prejednávanej veci.“

1. Sťažovateľka vidí porušenie svojich označených práv najmä v tom, že už po vyhlásení rozsudku sp. zn. 1 Sžhpu/2/2008, resp. po skončení konania sa konalo 15. decembra 2010 „zasadnutie“, na ktorom predseda senátu najvyššieho súdu riešil námietky právneho zástupcu týkajúce sa „protokolácie výpovede jedného z účastníkov konania“ a neskôr účastníkom oznámil, že zistil „zrejmu chybu v písaní v zápisnici“ z 26. októbra 2010. Následne predseda senátu nadiktoval opravu zapisovateľke, rozsudok však už znovu vyhlásený nebol. Súčasne doručil „účastníkom písomné vyhotovenie rozsudku“, pričom konštatoval, že „Rovnakým spôsobom sa vykoná oprava aj v zápisnici o porade a hlasovaní zo dňa 26. 10. 2010“.

S postupom predsedu senátu najvyššieho súdu sťažovateľka nielenže nesúhlasí, ale považuje ho za hrubo protiprávny a zakladajúci zmätočnosť rozhodnutia jednak z dôvodu, že vyhlásenie úplne iného rozsudku nemožno označiť iba za chybu v písaní, ktorá sa opraví opravou zápisnice, ale tiež preto, že «*Vyhlásenie rozsudku predstavuje najzávažnejší a najdôležitejší úkon v konaní, ktorým sa konanie končí a ktorého formálne náležitosti musia byť bezpodmienečne dodržané a nesmú vzniknúť pochybnosti o tom čo a ako bolo rozhodnuté... a... prax nepozná prípad, kedy by otázky spojené s hlasovaním a poradou senátu boli riešené za prítomnosti účastníkov konania...*

Je nepochybné, že senát Najvyššieho súdu vyhlásil nesprávne rozhodnutie a... nie je zrejmé, či v uvedenej veci bol vôbec vyhlásený rozsudok a pokiaľ áno, či sa tak stalo 26. októbra 2010 alebo 15. decembra 2010. Aj poradie krokov spojených s rozhodnutím súdu je poprehadzované, najprv bolo doručené písomné vyhotovenie rozsudku (15. 12. 2010), až potom sa prepisovala porada o hlasovaní a porade senátu (ako to vyplýva zo zápisnice o oprave zápisnice z 15. decembra 2010).

Nie je zrejmy ani právny status „doplňujúceho zasadnutia“, ktoré sa konalo dňa 15. decembra 2010. Sťažovateľka má zato, že súd môže konať za prítomnosti účastníkov iba

na pojednávaní v zmysle zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku, ktorý žiadne neformálne zasadnutia, stretnutia a pod. mimo pojednávaní nepripúšťa.».

Sťažovateľka na základe uvedeného tvrdí, že v jej veci neboli pri vyhlasovaní rozsudku dodržané ustanovenia § 155 ods. 1, § 156 ods. 1 a § 156 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), a aj keby išlo o samotnú nápravu chyby v písaní podľa § 164 OSP, postup najvyššieho súdu by tiež nebol správny.

Podľa § 155 ods. 1 OSP obsah rozhodnutia vo veci samej vysloví súd vo výroku rozsudku.

Podľa § 156 ods. 1 OSP rozsudok sa vyhlasuje vždy verejne; vyhlasuje ho predseda senátu v mene Slovenskej republiky. Uvedie pritom výrok rozsudku spolu s odôvodnením a poučením o odvolaní a o možnosti výkonu rozhodnutia.

Podľa § 156 ods. 4 OSP len čo súd vyhlási rozsudok, je ním viazaný.

Podľa § 164 citovaného zákona súd kedykoľvek aj bez návrhu opraví v rozsudku chyby v písaní a počítaní, ako aj iné zrejme nesprávnosti. O oprave vydá opravné uznesenie, ktoré doručí účastníkom. Pritom môže odložiť vykonateľnosť rozsudku na čas, kým opravné uznesenie nenadobudne právoplatnosť.

Vychádzajúc z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku ústavný súd po preskúmaní procesného postupu a námietok sťažovateľky a dospel k názoru, že v danom prípade došlo k nesprávne procesnému postupu najvyššieho súdu v súvislosti s napadnutým rozhodnutím o zmene rozhodnutia krajského súdu, ktorým zamietol žalobu sťažovateľky o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Protimonopolného úradu, teda k takej interpretácii a aplikácii dotknutých právnych predpisov, ktorá nie je zlučiteľná s ústavou, t. j. je z ústavného hľadiska neospravedlňiteľná a neudržateľná.

Ústavný súd k tomu poznamenáva, že v konaní najvyšší súd naozaj neštandardným spôsobom pristúpil k oprave už vyhláseného rozsudku z 26. októbra 2010 a tiež k oprave zápisnice z pojednávania, prípadne zápisnice o hlasovaní za účasti účastníkov konania (ich právnych zástupcov). Vzhľadom na argumentáciu sťažovateľky, s ktorou sa ústavný súd stotožnil, sa preto procesný postup najvyššieho súdu javí nielen ako nesprávny, ale aj nezákonný, pretože vyhlásenie rozsudku nebolo v súlade s citovanými ustanoveniami § 155 ods. 1, § 156 ods. 1 a § 156 ods. 4 OSP. Rozsudok najvyššieho súdu totiž nebol riadne vyhlásený na pojednávaní, ale iba na „zasadnutí“, konanom 15. decembra 2010, ktoré sa konalo pre účely opravy znenia zápisnice z pojednávania na strane 3 z 26. októbra 2010. V návrhu právny zástupca sťažovateľky žiadal opraviť zápisnicu (č. l. 327 až 329 spisu), ale nie na ten účel, aby bola vykonaná zmena rozsudku, ktorým najvyšší súd „*napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 S 218/06-42 zo dňa 24. októbra 2007 zmeňuje tak, že žalobu zamieta*“. Tieto okolnosti sú jasným dôkazom toho, že najvyšší súd nepostupoval v súlade s procesným kódexom.

Uvedené ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku podľa názoru ústavného súdu by neboli dodržané ani tým, ak by najvyšší súd postupoval tak ako tvrdí, že išlo „*o chybu v písaní*“ v zmysle § 164 OSP. Preto v tomto smere ústavný súd nemohol akceptovať vyjadrenie najvyššieho súdu, že jeho postupom nedošlo k zásahu do sťažovateľkiných práv.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Táto povinnosť všeobecných súdov vzhľadom na ich postavenie ako primárnych ochrancov ústavnosti a vzhľadom na povinnosť Slovenskej republiky rešpektovať medzinárodne záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri napr. III. ÚS 79/02) zahŕňa zároveň požiadavku rešpektovania procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich z čl. 6 dohovoru v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

Keďže v danej veci procesný postup najvyššieho súdu zjavne nebol v súlade s označenými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ústavný súd vyslovil, že došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

2. V danej veci ústavný súd aj posúdil rozhodnutie najvyššieho súdu v časti uloženia pokuty, či rozhodnutie nevykazuje znaky arbitrárnosti a či nedostatky jeho odôvodnenia nie sú v rozpore s princípom primeranosti a princípom legality ako súčasťou princípu právneho štátu (pozri napr. PL. ÚS 31/95). Z princípu právneho štátu, ktorý sa v tomto prípade zhmotňuje do série procesných práv, ktoré všetky patria do spoločného základu práva na spravodlivý proces, vychádza aj právo na súdnu a inú právnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy. Oblasť ukladania pokút je vždy citlivou záležitosťou, a preto je potrebné, aby súdy (v posudzovanom prípade najvyšší súd) pristupovali k riešeniu danej problematiky s náležitou starostlivosťou, a či pri jeho rozhodovaní prihliadal prípadne na obsah medzinárodných zmlúv, ktoré v súlade s čl. 7 ods. 5 ústavy majú prednosť pred zákonmi.

Požiadavky na spravodlivý proces a odôvodnenie rozhodnutí podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru sa v zásade vzťahujú aj na správne súdnictvo realizujúce čl. 46. ods. 2 ústavy. Ústavný súd už vyslovil, že „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré racionálne a logickým spôsobom dáva odpoveď na všetky argumentačné tvrdenia uplatnené účastníkmi konania, ako aj na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu“ (m. m. IV. ÚS 115/03).

Arbitrárnosť rozhodnutia najvyššieho súdu vidí sťažovateľka najmä v tom, že nie je riadne odôvodnená výška uloženej pokuty. Podľa nej najvyšší súd nebral do úvahy „*Usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa čl. 23 ods. 2 písm. a/ Nariadenia č. 1/2003, ktoré boli vydané Európskou komisiou (publikované v úradnom vestníku Európskej únie 1. septembra 2006 s číslom C 210/2), pretože stanovujú a*

vymedzujú postup a metodiku výpočtu pokút za porušenie hospodárskej súťaže, t. j. za porušenie článku 81, 82 zmluvy o EÚ. Rozhodnutie Protimonopolného úradu bolo vydané až 22. decembra 2006.“.

Z článku 5 usmernenia tiež vyplýva, „že pri výpočte výšky pokuty za porušenie hospodárskej súťaže je treba vychádzať z hodnoty predaja tovaru alebo služieb spojených s porušením“, t. j. nie z celkového obratu podnikateľa - súťažiteľa. To je samozrejme okolnosť významne ovplyvňujúca výšku pokuty.

Konkrétne v prípade sťažovateľky bola „hodnota predaja tovaru alebo služieb spojených s porušením iba 15,8 milióna slovenských korún (údaj je uvedený v rozhodnutí Protimonopolného úradu číslo 2006/DZ/R/2/144 zo dňa 22. decembra 2006, str. 5 bod 11). Je tak zrejmé, že pokuta vypočítaná podľa Usmernení by bola mnohonásobne nižšia ako uložených 75 miliónov korún vypočítaných z celkového obratu.

Najvyšší súd odmietol aplikáciu usmernení tvrdiac, že tieto zaväzujú iba samotnú Európsku komisiu, hoci vzápätí poukazuje nato, že národný súťažný orgán - Protimonopolný úrad práve na základe tohto usmernenia vydal 2. januára 2008 svoj interný metodický pokyn. Rovnako nie je sťažovateľke zrejmý obsah slov, že usmernenie má „nie záväzný, ale inšpiratívny charakter.“.

Ochranu hospodárskej súťaže upravuje zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o hospodárskej súťaži“).

Podľa § 10 ods. 3 uvedeného zákona obrat na účely tohto zákona je súčet tržieb, výnosov alebo príjmov z predaja tovaru, ku ktorému sa pripočíta finančná pomoc poskytnutá podnikateľovi.

Podľa § 38 ods. 1 uvedeného zákona Úrad za porušenie ustanovení § 4 ods. 1, § 5, § 8 ods. 6, § 10 ods. 9, § 25 ods. 4 a § 29 ods. 5 uloží pokutu podnikateľovi do 10 % z obratu podľa § 10 ods. 3 za predchádzajúce uzavreté účtovné obdobie a podnikateľovi,

ktorý za predchádzajúce uzavreté účtovné obdobie dosiahol obrat do 10 000 Sk alebo ktorý nemal žiadny obrat, alebo podnikateľovi, ktorého obrat nemožno vyčísliť, pokutu do 10 000 000 Sk.

Podľa sťažovateľky „Zákon o ochrane hospodárskej súťaže sa po celý čas (v časti o obrate) nemenil, uvedené zásadné zmeny vo výške pokút tak vznikajú iba na základe interného (a teda účastníkmi konania nenárokovateľného) predpisu - metodického pokynu. Tento interný metodický pokyn môže byť Protimonopolným úradom kedykoľvek znovu zrušený. Účastníci konania sú tak vystavení absolútnej svojvôli Protimonopolného úradu, ktorý interným predpisom mení pravidlá ukladania pokút natoľko, že ich výška sa upravuje o desiatky miliónov korún. O právnej istote či predvídateľnosti aspoň približnej výšky pokuty nemožno hovoriť.

Z uvedeného postupu Protimonopolného úradu je zrejmá úplná arbitrárnosť v jeho rozhodovaní, kedy interným predpisom mení výklad pojmu relevantný obrat natoľko, že výška pokuty sa mení o desiatky miliónov korún.

V danej veci zákonným základom pre rozhodnutie o pokute vo veci údajného zneužívania dominantného postavenia sťažovateľky neboli sporné, ktoré skutočnosti boli podkladom pre rozhodnutie, ale sporné bolo údajne stručné odôvodnenie primeranosti uloženej pokuty k sledovanému legitímnemu cieľu. Výsledok posúdenia tohto vzťahu primeranosti malo závisieť od zistenia, či uloženie pokuty spočívalo na relevantných a dostatočných dôvodoch...“.

Ústavný súd preskúmal rozhodnutie najvyššieho súdu z hľadiska námietok sťažovateľky a dospel k záveru, že nie je arbitrárne a dáva odpoveď na všetky podstatné otázky, ktoré boli podstatné pre rozhodnutie.

Aj námietky sťažovateľky, že najvyšší súd nebral do úvahy usmernenia Európskej únie, ktoré stanovujú výpočet pokuty, nie sú akceptovateľné, pretože „*usmernenie*“ nie je záväzným právnym aktom majúci priamu účinnosť na území Slovenskej republiky, tak ako to má na mysli zákon č. 416/2004 Z. z. o Úradnom vestníku Európskej únie v znení zákona č. 606/2004 Z. z., a ich rešpektovanie je postavené iba na báze dobrovoľnosti.

Niektoré námietky sťažovateľky v tomto smere sú však rozumné a opodstatnené a v budúcnosti by mali vyvolať aj prijatie zodpovedajúcich legislatívnych opatrení najmä na zmenu citovaného zákona o hospodárskej súťaži, aby v praxi nedochádzalo k rôznym aplikačným problémom a výkladom v tejto oblasti.

To, že najvyšší súd v takmer analogickej veci iného účastníka konania rozhodol odlišným spôsobom (v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Sžpu 1/2008 zo 14. augusta 2008), keď už po vydaní Metodického pokynu Protimonopolného úradu z 2. januára 2008 zmenil výšku pokuty, nemôže zásadne zmeniť pohľad ústavného súdu na vec, pretože namietané rozhodnutie Protimonopolného úradu, ktoré bolo preskúmané v správnom súdnictve, vychádzalo z platných ustanovení zákona o hospodárskej súťaži.

V okolnostiach daného prípadu ústavný súd je preto toho názoru, že najvyšší súd dostatočne a primerane odôvodnil svoje rozhodnutie (hoci sťažovateľka má na vec iný názor), preto ústavný súd tejto časti sťažnosti nevyhovел.

Ústavný súd vo výrokovej časti tohto nálezu súčasne nevyslovil ani porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 144 ods. 1 ústavy. Ustanovenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy majú charakter všeobecných ústavných princípov, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy. Tieto články ústavy sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv alebo slobôd garantovaných ústavou, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné túto skutočnosť explicitne vyjadrovať vo výrokovej časti svojich rozhodnutí. Ústavný imperatív konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, vyjadrený v čl. 2 ods. 2 ústavy, zaväzuje všetky orgány verejnej moci, vrátane súdov rozhodujúcich o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov. Tento ústavný príkaz zaväzuje orgány verejnej moci pri ich akejkoľvek činnosti a zvlášť vtedy, ak výkonom svojich kompetencií poskytujú ochranu základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb, rešpektujúc pritom princípy materiálneho právneho štátu (čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy).

Prostredníctvom čl. 144 ods. 1 ústavy sa tiež garantuje nezávislosť sudcov, resp. sudcovského rozhodovania, pričom v danom prípade podľa názoru ústavného súdu neexistuje medzi obsahom tohto článku ústavy a podstatou sťažnosti taká príčinná súvislosť, ktorá by odôvodňovala vysloviť jeho porušenie vo výrokovvej časti tohto nálezu.

III.

Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, rozhodnutie, ktorým bolo porušené základné právo, zruší v rozsahu, v ktorom toto rozhodnutie porušilo základné právo (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde), a v tomto rozsahu vec vráti na ďalšie konanie [§ 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V danom prípade na ochranu základného práva sťažovateľky bolo potrebné napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. V ďalšom konaní je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde), a to v časti II tohto nálezu. Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť účastníkovi konania, aby úplne alebo čiastočne uhradili inému účastníkovi konania jeho trovy. V danom prípade ústavný súd úspešnému sťažovateľovi úhradu trov konania nepriznal, pretože si ich právny zástupca neuplatnil a trovy konania nevyčíslil (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 151 ods. 1 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2011